

Soru: Depremzede kardeşlerimiz için oluşturulan yardım fonlarına zekât verilebilir mi?

Kısa Fetva

Zekât olarak verilen mal Kur'an-ı Kerim'de zekât alabilecek kişiler noktasında belirlenen sınıflardan birine bizzat temlik edilerek verilmelidir. Temlik olmadan sadece karşı tarafın faydasına sunulup ardından geri alınan mal, jeneratör, ısıtıcı, çadır gibi alet ve edevatın temininde kullanılırsa sadaka olur, lakin zekât yerine geçmez. Zekât şayet yardım kuruluşları vasıtasıyla muhtaçlara ulaştırılacaksa bu noktada ilgili kuruluşun temlik şartına riayet etmesi ve zekât için ayrı bir hesap açması da gereklidir.

Detaylı Fetva

Malî bir ibadet olan zekât ancak belli sınıflarda yer alan insanlara temlik edilerek eda edilir. Kur'an-ı Kerim'de zekât verilebilecek kişiler şu şekilde ifade edilmiştir: “Sadakalar (zekâtlar), Allah'tan bir farz olarak ancak fakirler, düşkünler, zekât toplayan memurlar, kalpleri İslâm'a ısındırılacak olanlar, (özgürlüğüne kavuşturulacak) köleler, borçlular, Allah yolunda cihad edenler ve yolda kalmış yolcular içindir. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.”¹ Ayette de beyan edildiği üzere zekât verilebilecek sınıflardan biri de ibnû's-sebil olarak isimlendirilen kimselerdir. Hakikatte zengin olmasına rağmen yolda kalması sebebiyle parasına ulaşamayan ve onu kullanamayan kişiye “ibnû's-sebil” denir.² Depremzedeler arasında zenginler bulunsun da paraya ulaşamama veya ulaşsa da alış-veriş merkezlerinin kullanılamaz hale gelmesi sebebiyle çoğu kişi zenginliğinden yararlanamaz, ihtiyaç maddelerini tedarik edemez. Bu sebeple de depremzedeler Kur'an-ı Kerim'de ibnû's-sebil olarak ifade edilen kişiler kapsamında değerlendirip kendilerine zekât verilebilir.

Zekât, nakit para olarak verilebileceği gibi paranın kıymetine tekabül edecek oranda başka mallardan da verilebilir.³ Dolayısıyla zekâtın depremzedelerin ihtiyaçları doğrultusunda kuru gıda, elbise, battaniye şeklinde verilmesi de mümkündür. Nakit olarak yardım kuruluşlarına gönderilen paralar ile yiyecek ya da giyecek ürünlerin satın alınıp ihtiyaç sahiplerine verilmesi de zekât bağlamında değerlendirilir.

Zekâtın gerçekleşebilmesi için zekât veren kişinin mülkiyetinde bulunan malın zekât alanın mülkiyetine intikal etmesi gerekir. Kişinin zekât malından sadece faydalanabilmesi ise yeterli olmaz.⁴ Buna göre, temlik şartı yerine gelmediğinden, konteyner ve çadır gibi kullanıldıktan sonra depremzedelerden geri alınan ürünler zekât bağlamında değerlendirilemez.

Mümkünse zekât veren kişi zekâtı bizzat elden vermelidir. Buna imkân bulamayan kişiler, zekâtlarını yardım kuruluşları vasıtasıyla da muhtaçlara ulaştırabilir. Bu noktada vasıta olan kurumların temlik şartına riayet etmesi ve zekât malları için ayrı bir hesap açması gerekir.

¹ et-Tevbe 9/60.

² Abdülgani b. Tâlib b. Hammâde el-Meydânî el-Guneymî, *el-Lübâb fî şerhi'l-Kitab* (Medine: Dâru's-Sirâc, 2010), 2/357.

³ Ebû'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübedî*, thk. Said Bektaş (Medine: Dâru's-Sirâc, 2019), 2/181.

⁴ el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübedî*, 2/231.